

ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ *Η ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΩΣ ΜΕΣΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ*

Η **Αγωγή Υγείας** αποτελεί μια πολυεπίπεδη και διεπιστημονική εκπαιδευτική διαδικασία, σχετική με θέματα σωματικής και ψυχικής υγείας του ανθρώπου, με απώτερο στόχο τη δόμηση και την πραγμάτωση υγιών στάσεων και πρακτικών ζωής.¹ Κύριες κατευθυντήριες αρχές αυτής της προσέγγισης είναι η *προαγωγή* της υγείας σε επίπεδο ατόμου και κοινωνίας, η δημιουργία προϋποθέσεων για την *αποσύνδεση* της φροντίδας για την υγεία από τη νοσοκεντρική πρόληψη και θεραπεία, –γεγονός που συνεπάγεται υψηλό επίπεδο ενημέρωσης και εκπαίδευσης του κοινού–, η *πρωτογενής πρόληψη* μέσα από τους φορείς κοινωνικοποίησης, για την κατανόηση από το ίδιο το άτομο της επίδρασης των συνθηκών που παρουσιάζει σήμερα το οικολογικό και κοινωνικό πλέγμα στην υγεία του, καθώς και η *ολιστική προσέγγιση* του θέματος από το άτομο-πολίτη και όχι η μονομερής απόδοση ευθυνών στους ειδικούς.

Επιπλέον, η Αγωγή Υγείας αποτελεί τρόπο επίτευξης της ομαλής κοινωνικής συμβίωσης, καθώς, επίσης, προσωπικό τρόπο μάθησης και εξοικείωσης του ατόμου με τις ποικίλες οργανικές, ψυχικές και συναισθηματικές του ανάγκες. Σκοπός είναι η πνευματική ανάπτυξη και η φυσιολογική εξέλιξη του ανθρώπου, η καλλιέργεια ηθικών αρχών και η αναγνώριση κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και η παράλληλη συναίσθηση των υποχρεώσεών του. Επιπρόσθετα, μια *προληπτική Αγωγή Υγείας* έχει άμεσες συνέπειες σε επίπεδο αυτοπροστασίας του ατόμου αλλά και προστασίας της ίδιας της κοινωνίας συνολικά.²

Επομένως, η Αγωγή Υγείας μπορεί να αποτελέσει τη συνισταμένη μιας ολοκληρωμένης *διεπιστημονικής στρατηγικής* για ευρύτερους κοινωνικούς σχεδιασμούς και πολιτικές επιλογές, όπου θα αναγνωρίζονται τα εξής:³

- Η υγεία είναι βασικό δικαίωμα του ανθρώπου.
- Η υγεία είναι αγαθό συνδεδεμένο με ατομική και κοινωνική υποχρέωση.

- Η αναγκαιότητα για τη διαμόρφωση μιας συλλογικής βούλησης, όσον αφορά στην καθιέρωση ενός συστήματος αξιών για την υγεία, σχετικά με την ψυχο-σωματική ολότητα του ατόμου.
- Η επιτακτική ανάγκη για την οργάνωση ενός ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου υγειονομικής πολιτικής.

Ωστόσο, έχουμε την άποψη ότι προβάλλει ως **αναγκαιότητα** ο σχεδιασμός μιας στρατηγικής για την Αγωγή και την Προαγωγή της Υγείας, συνυφασμένης με ολοένα και περισσότερο αυξανόμενες παιδαγωγικές προτεραιότητες. Μια τέτοια αναγκαιότητα μπορεί να εκφραστεί ως πραγματικότητα μέσα από την ανάπτυξη μιας **διαλογικής σχέσης δασκάλου-παιδαγωγού και νεαρού ατόμου-μαθητή**, σχέση προσανατολισμένη στην αναζήτηση, την ανάλυση και την έκθεση τόσο των προβλημάτων όσο και των προβληματισμών του νέου ανθρώπου.

Θεωρούμε ότι η Αγωγή Υγείας, μέσα από την εφαρμογή **παιδαγωγικών προτεραιοτήτων**, δύναται να αποτελέσει το μέσο μιας νέας οπτικής στην εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο στον οργανωτικό όσο και στο θεσμικό τομέα. Μπορεί να γίνει μέσο διερεύνησης και έκφρασης, σε επίπεδο λήψης προσωπικών αποφάσεων αλλά και ευρύτερων κοινωνικών αντιλήψεων και στάσεων ζωής. Ο ρόλος και ο τρόπος χρήσης της αγωγής υγείας στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί ζήτημα ανοικτών οριζόντων, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής παρέμβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία όλων των βαθμίδων –*Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας, Τριτοβάθμιας*–, η οποία θα επιδιώκει:

- τη **διεπιστημονική ανάπτυξη** του αντικειμένου,
- την **επιμόρφωση** των εκπαιδευτικών σε θέματα σωματικής και ψυχικής υγείας του ατόμου,
- τη **διδασκαλία** προγραμμάτων αγωγής υγείας στα σχολεία.

Είναι ανάγκη να συσταθεί η υποδομή για μία ολοκληρωμένη διεπιστημονική προσέγγιση, η υποστήριξη της οποίας θα επιτυγχάνεται μέσα από την ανάπτυξη πολλαπλών πηγών πληροφόρησης και γνώσης. Ειδικότερα, υπάρχει ανάγκη προβληματισμού, σε πρώτο επίπεδο, και επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού, σε δεύτερο, όσον αφορά στη γνώση του απέναντι στην πολυπλοκότητα των επιλογών και των συνεπειών τους για σχήματα συμπεριφοράς που επηρεάζουν την υγεία. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη προβληματισμού για το ρόλο της αγωγής και τον τρόπο πραγμάτωσης της αγωγικής διαδικασίας, απέναντι σε τρόπους μάθησης στάσεων ζωής και ανάλογων υγιών τεχνι-

κών· δηλαδή πώς η αγωγική διαδικασία μπορεί να επηρεάσει το άτομο, και ιδιαίτερα το νέο, σε θέματα καθημερινών συνθηκών.

Η αξιοποίηση και η ποιοτική διαμόρφωση θεμάτων αγωγής υγείας στην εκπαιδευτική διαδικασία έχει επιστημονικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές διαστάσεις, τόσο σε επίπεδο θεωρητικής γνώσης όσο και σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής για το άτομο αλλά και το κοινό. Η Αγωγή Υγείας δεν είναι απλώς ένα γνωστικό αντικείμενο προς μάθηση και είναι λάθος να χρησιμοποιηθεί ως αντικείμενο εξειδικευμένης γνώσης. Αντίθετα, μπορεί να αποτελέσει μία συνολική εκπαιδευτική δραστηριότητα για τη βελτίωση του ατόμου και της κοινωνίας συνολικότερα.

Από τα παραπάνω, γίνεται φανερό ότι σημαντικοί παράγοντες κρίσιμοι για τη στάση μιας κοινωνίας είναι η ύπαρξη και η εξέλιξη παιδαγωγικών στόχων και προτεραιοτήτων, βάσει των εκάστοτε κοινωνικών συνθηκών και αναγκών, με απώτερο στόχο την εξέλιξη του ατόμου ως μονάδας αλλά και ως κοινωνικού όντος. Θεωρούμε ότι τόσο η αυτοπραγμάτωση του ανθρώπου όσο και η κοινωνική του εξέλιξη είναι άμεσα συνυφασμένες με την **Ποιότητα** των παιδαγωγικών προοπτικών και προτεραιοτήτων καθώς και των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στους κοινωνικούς σχεδιασμούς.

Μία πολιτική ευρύτερων παιδαγωγικών παρεμβάσεων, ως κοινωνική στρατηγική σε θέματα υγείας, μπορεί να συντελέσει στην αύξηση της ικανότητας που έχει το άτομο να χρησιμοποιεί τις γνώσεις που απέκτησε, για να διαμορφώσει τις καταλληλότερες γι' αυτόν συνθήκες, μέσα από την επιλογή προσωπικών θεμάτων και αποφάσεων, τον προσδιορισμό δραστηριοτήτων και τη διαμόρφωση στάσεων, καθώς και την ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσα από ένα υγιές *modus vivendi*. Εδώ, πιο συγκεκριμένα, το λόγο παίρνει η **Προαγωγή της Υγείας**, διαδικασία που δίδει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να ελέγχουν και να βελτιώνουν την υγεία τους, σε αντιπαραβολή με την **Αγωγή Υγείας**, η οποία κινείται βάσει προγραμματισμένων ευκαιριών μάθησης προκειμένου οι άνθρωποι, είτε ως άτομα είτε ως κοινωνικά όντα, να αποφασίζουν συνειδητά για θέματα σχετικά με την υγεία τους.⁴

Ειδικότερα, προτείνουμε το **συνδυασμό** της Αγωγής Υγείας, διαδικασίας βασισμένης σε επιστημονικές αρχές, και της Προαγωγής Υγείας, ελεύθερης μαθησιακής διαδικασίας, για την ενημέρωση των ατόμων και την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος, ιδιαίτερα σε θέματα **ψυχικής υγείας νέων** στη σύγχρονη κοινω-

νία. Συγκεκριμένα, θεωρούμε σκόπιμη τη δημιουργία προβληματισμού σχετικά με τη δυνατότητα παιδαγωγικών προτεραιοτήτων στην άσκηση κοινωνικών πρακτικών, όσον αφορά στην πρόληψη δυσχερειών κοινωνικής προσαρμογής σε νεαρά άτομα.

Μέσα από αυτή την οπτική, η **Εκπαίδευση**⁵ μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια της ευφυΐας του νεαρού ατόμου, στη βελτίωση της αισθητικής του παρουσίας και στην άσκηση των κοινωνικών του δεξιοτήτων. Για να επιτευχθεί αυτό, θεωρούμε ότι χρειάζεται ο συνδυασμός δύο κατευθύνσεων στην Εκπαίδευση: α) της θεωρητικής προσέγγισης σε επίπεδο **ψυχοδυναμικής** των ανθρώπινων σχέσεων, και β) της **αυτογνωσίας** του ατόμου.

Ο άνθρωπος, και κυρίως ο νέος, θα πρέπει να κατανοήσει και στη συνέχεια να αναλάβει την ευθύνη μιας σαφούς αντίληψης και στάσης στη ζωή του, σύμφωνα με την οποία, μόνο εάν υπάρξει ως λειτουργικό κομμάτι μιας ομάδας αρχικά και του κοινωνικού συνόλου αργότερα, –γεγονός με ενθαρρυντικές συνέπειες γι' αυτόν–, θα καταφέρει να βελτιώσει τον εαυτό του στο επίπεδο της αυτοεικόνας του και της κοινωνικής του εξέλιξης.

Η **γνωριμία του παιδιού με τον κόσμο** που γίνεται, πρωτίστως, μέσα από το οικογενειακό περιβάλλον και, δευτερευόντως, από το σχολικό, πρέπει να στηρίζεται στη γνώση και την υιοθέτηση κάποιων παιδαγωγικών και ψυχολογικών αρχών. Η υιοθέτηση τέτοιων αρχών δεν πρέπει να είναι προνόμιο μόνο ειδικών επιστημόνων ή ειδικών κοινωνικών ομάδων, αλλά κτήμα και του μη ειδικού, ως προϋπόθεση της αυτογνωσίας του αλλά και της γνωριμίας του με το υπόλοιπο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον του.

Στη συνέχεια, η **ένταξη του ατόμου στην κοινωνία** οφείλει να βασίζεται στην (ανα)συγκρότηση της ταυτότητας του ατόμου μέσα από τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης του νεαρού ατόμου προς τον ίδιο τον εαυτό του και την ενίσχυση του ψυχο-κοινωνικού δεσμού του με τα συμβατικά κοινωνικά πρότυπα. Η προώθηση μιας δυναμικής πολιτικής είναι περισσότερο επιβεβλημένη για νεαρά άτομα με δυσχέριες κοινωνικής προσαρμογής στα διάφορα επίπεδα επανένταξης: το οικογενειακό, το επαγγελματικό, το εργασιακό. Γι' αυτό, ακριβώς, η διαδικασία της ομαλής κοινωνικής (επαν)ένταξης του ανηλίκου είναι γι' αυτόν καθοριστικής σημασίας.

Ένας **εκπαιδευτικός σχεδιασμός**, τόσο σε επίπεδο γενικής εκπαίδευσης όσο και σε επίπεδο τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης, μπορεί να συντελέσει στην αποκρουστικότητα θεωρητικών και πρακτι-

κών κριτηρίων, καθοριστικών για τη δημιουργία ενεργών και παραγωγικών νέων ανθρώπων στη χώρα μας. Η κατανόηση και ο έλεγχος της ατομικής συμπεριφοράς θα εξαρτηθεί από μία γενικότερη συσχέτιση κοινωνικών και ψυχολογικών παραγόντων, όπως η ποιότητα των καθημερινών διανθρώπινων αλλά και διαπροσωπικών σχέσεων. Σ' αυτό μπορεί να συντελέσει και η αναβάθμιση των θεσμών της οικογένειας και του σχολείου, δηλαδή η ενίσχυση της πρωτογενούς κοινωνικοποίησης του ατόμου. Η **εκπαίδευση ως παράγοντας πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας** προϋποθέτει την *ύπαρξη παρεμβάσεων* στο ευρύτερο κοινωνικο-πολιτισμικό περιβάλλον, δηλαδή στο σύνολο των πεποιθήσεων, των ιδεών, των επιλογών και των ενεργειών του νεανικού πληθυσμού, έτσι, ώστε η ίδια η κοινωνία να ενστερνίζεται κατόπιν τις νέες αξίες αποδεχόμενη ευκολότερα τις προτεινόμενες αλλαγές.

Με άλλα λόγια, προτείνουμε **προσανατολισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων** σε επίπεδο στόχων της αγωγικής και της μαθησιακής διαδικασίας, ανάλογα συνδυασμένων για την πραγμάτωση μιας ολοκληρωμένης *ψυχο-συναισθηματικής συγκρότησης* και ανεπισσώμενης *επαγγελματικής πορείας* του ατόμου μέσα από το συνδυασμό γνωστικών δεξιοτήτων και μοντέλων συμπεριφοριστικού χαρακτήρα. Αυτό συνιστά ανάθεση της οικοδόμησης της κοινωνικότητάς του μέσα από μία αναδόμηση σκέψης και δράσης του ατόμου, βασισμένης σε αρχές της Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας, με απώτερο στόχο τη μείωση αισθημάτων και καταστάσεων σύγκρουσης, τη διεύρυνση των ενδιαφερόντων του και τη γενικότερη διευκόλυνσή του στις διαπροσωπικές του σχέσεις.

Ωστόσο, για την επίτευξη ενός τέτοιου στόχου κρίνουμε απαραίτητη τη δημιουργία σύνδεσης μεταξύ των υπηρεσιών **κατάρτισης, εκπαίδευσης και συμβουλευτικής**, ώστε η αποδοτικότητά τους να μεγιστοποιηθεί, εξασφαλίζοντας μία ισότιμη συμμετοχή των νέων στην κοινωνική και την οικονομική ζωή. Επίσης, απαιτείται ανάπτυξη πνεύματος διεπιστημονικότητας, ευρύτητα επιστημονικής κατάρτισης και διάθεση συνεργασίας και προσφοράς από όλους. Παράλληλα, είναι καθοριστικής σημασίας η ανάπτυξη *«συνείδησης για την ατομική ευθύνη»* κάθε ατόμου απέναντι στην κοινωνία και η δημιουργία *«συνείδησης του πολίτη»* στους νέους, βασισμένης στις παιδαγωγικές αρχές της ενθάρρυνσης και της συναισθηματικής υποστήριξης, για τη δημιουργία ενός υγιούς αυτοσυναισθήματος μέσα από αυτογνωσία και αυτοσυνείδηση, με σκοπό την οργανική και ψυχική ανάπτυξη και την κοινωνική ολοκλήρωση του ατόμου.

Ας μην ξεχνάμε ότι ο πιο αποφασιστικός παράγοντας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας δεν είναι ούτε το περιβάλλον ούτε η κληρονομικότητα, αλλά μία τρίτη δύναμη, η επονομαζόμενη **«ατομική ιδιοσυγκρασία»**,⁶ δηλαδή η ιδιωτική δημιουργική δύναμη εκάστου ατόμου. Από την πλευρά της Παιδαγωγικής επιστήμης, εμείς έχουμε να τονίσουμε το εξής: **Να αντιμετωπίζουμε το νέο άνθρωπο σε ατομική βάση και να προωθούμε την κοινωνική του ένταξη μέσα από μία πρώιμη παρέμβαση** ψυχο-συναισθηματικής και υλικής υποστήριξης, με σκοπό την πρόληψη δυσκολιών κοινωνικής προσαρμογής.

Εάν μπορούμε να μιλήσουμε για «προβλεψιμότητα» στην πορεία του εφήβου και εφόσον αυτή, βέβαια, εμφανίζεται διαταραγμένη, θα το κάνουμε μέσα από τον παράγοντα της **Εκπαίδευσης**, υιοθετώντας το εξής αξίωμα: **Λειτουργώντας συσχετιστικά μέσα από την εκπαίδευση σε επίπεδο θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης, συναισθηματικής συγκρότησης, καθώς και πολιτισμικής και οικονομικής ενσωμάτωσης του ατόμου, μπορούμε να επιτύχουμε, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, την κοινωνική του ένταξη.** Όσο πιο σταθερός και συνεπής στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες είναι ο εκπαιδευτικός παράγοντας, στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και στη διαδικασία της κοινωνικής ένταξης του νέου ανθρώπου, τόσο πιο **προβλεπτικά** λειτουργούμε για το μέλλον του.

Κατά την άποψή μας, οποιαδήποτε νέα άποψη ή αναθεώρηση παιδείας θα πρέπει να στηρίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές της *προσωπικής ανάπτυξης του ατόμου, της ομαλής κοινωνικοποίησής του και της εξάλειψης* τυχόν συμπτωμάτων, δηλωτικών μιας συναισθηματικής δυσ-λειτουργίας με κοινωνικές επιπτώσεις στο άτομο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια βαθύτερη **παιδαγωγική προσέγγιση**, γεγονός που θα έχει θετικές συνέπειες στο σύνολο της Κοινωνίας. Τελικό επακόλουθο μιας παιδαγωγικής προσέγγισης-αντιμετώπισης θα είναι η συμβολή αυτής στην επίτευξη της επιδιωκόμενης από κάθε Άνθρωπο ποιότητας στη Ζωή.

Τέλος, η στήριξη μιας κοινωνικής συμπεριφοράς του ανθρώπου που θα λειτουργεί με κίνητρο τη δημιουργία αποτελεί διαδικασία, η βάση της οποίας είναι ατομική υπόθεση καθενός ξεχωριστά. Επιπλέον, η ενσωμάτωση του παιδιού στην οικογένεια, στο σχολείο, στην ομάδα των συνομηλίκων, στους παραγωγικούς μηχανισμούς της κοινωνίας, είναι θέμα μιας συνολικής οργανικής και ψυχο-συναισθηματικής ανάπτυξης και εξέλιξης. Έτσι, ένα **διευρυμένο σύστημα αξιών**

Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας στην κοινωνική πραγματικότητα δύναται να παρέχεται **μέσω των πρωτογενών κοινωνικοποιητικών φορέων** και να στηρίζεται στην παροχή αρχών, όπως η υποστήριξη και η ενθάρρυνση, η δημιουργία κινήτρων και η δημιουργία προτύπων, το αίσθημα σταθερότητας και ασφάλειας, η ύπαρξη σεβασμού, η γνώση των νομικών ορίων και η επίγνωση κυρώσεων, η αναψυχή, η ειδικευμένη εκπαίδευση, η παράδοση και η αισθητική. Με αυτές τις προϋποθέσεις μπορεί να αποτελέσει ένα **παιδευτικό μέσο ανάπτυξης δεξιοτήτων του ατόμου** μέσα από εμπειρίες, γνώσεις και προσωπικά βιώματα, με απώτερο σκοπό την ολοκληρωμένη κοινωνική ένταξη του ατόμου, είτε η «**κοινωνική ένταξη**» εκλαμβάνεται ως απλή κοινωνικο-πολιτιστική επίδραση μεταξύ των μελών μιας ομάδας για τη μετάδοση κανόνων και αξιών είτε νοείται ως μαθησιακή διαδικασία, η οποία τίθεται σε λειτουργία μέσω της κοινωνικο-πολιτιστικής επίδρασης.⁷

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. σχετικά **Αντ. Κ. Δανασσή-Αφεντάκη**, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, τ. Γ', *Σύγχρονες τάσεις της αγωγής*, Β' έκδοση, Αθήνα 1997, σελ. 187 κ. εξ. Επίσης, βλ. *Παιδαγωγική, Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό*, τ. 9ος, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1993, σελ. 4874.
2. *Αγωγή Υγείας* (Διεθνές συμπόσιο), Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Υπουργείο Νέας Γενιάς και Αθλητισμού, χ.χ., σελ. 11-13. Βλ. και *Υγεία και Ελληνική Κοινωνία*, (Εμπειρική έρευνα), ΕΚΚΕ, Αθήνα 1998, σελ. 15 κ. εξ.
3. *Αγωγή Υγείας* (Διεθνές συμπόσιο), ό.π., σελ. 13.
4. Βλ. κατατοπιστικά **Ε. Ζυμβρακάκη**, Ζητήματα θεωρίας και μεθόδου στην επιστήμη της Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 89, Ιούλ.-Αύγ. 1996, σελ. 30 (βλ. κυρίως υποσημείωση με ένδειξη**).
5. Βλ. αναφορικά **Β. Περάκη**, Ένα όπλο στη μάχη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου. Ο ρόλος του σχολείου, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 76, Μάιος-Ιούνιος 1994, σελ. 23-28.
6. Βλ. το βιβλίο του **R. Dreikurs**, *Πώς να ζήσουμε ειρηνικά με τον εαυτό μας*, μτφ. Ι. Καββαδά, ε' έκδοση, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1984, σελ. 13, όπου εκφράζεται άποψη του Alfred Adler.
7. **H. Fend**, *Κοινωνική ένταξη και εκπαίδευση. Μια εισαγωγή στην έρευνα της κοινωνικής ένταξης*, μτφ. Γ. Σ. Κακαλέτρη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1989, σελ. 15.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγωγή Υγείας (Διεθνές συμπόσιο), Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Υπουργείο Νέας Γενιάς και Αθλητισμού, χ.χ.
- ΔΑΝΑΣΣΗ-ΑΦΕΝΤΑΚΗ ΑΝΤ. Κ., *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, τ. Γ', *Σύγχρονες τάσεις της αγωγής*, Β' έκδοση, Αθήνα 1997.
- DREIKURS R., *Πώς να ζήσουμε ειρηνικά με τον εαυτό μας*, μτφ. Ι. Καββαδά, ε' έκδοση, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1984.
- ΖΟΥΓΑΝΕΛΗ-ΚΟΥΣΟΥΛΟΥ Κ., Το περιεχόμενο της Εκπαίδευσης. Αγωγή Υγείας, *Η λέξη των εκπαιδευτικών*, τχ. 4, Δεκ. 1993.
- ΖΥΜΒΡΑΚΑΚΗ Ε., Ζητήματα θεωρίας και μεθόδου στην επιστήμη της Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 89, Ιούλ.-Αύγ. 1996, σελ. 30-34.
- FEND H., *Κοινωνική ένταξη και εκπαίδευση. Μια εισαγωγή στην έρευνα της κοινωνικής ένταξης*, μτφ. Γ. Σ. Κακαλέτρη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1989.
- ΚΩΣΤΑΡΙΔΟΥ-ΕΥΚΛΕΙΔΗ Α., *Ψυχολογία κινήτρων*, Γ' έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.
- Παιδαγωγική, *Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια – Λεξικό*, τ. 9ος, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1993, σελ. 4874-4881.
- ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ Δ., ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ Φ., *Η ψυχολογία στο χώρο της Υγείας*, 2η έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
- ΠΕΡΑΚΗ Β., Ένα όπλο στη μάχη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου. Ο ρόλος του σχολείου, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 75, Μάιος-Ιούνιος 1994, σελ. 23-28.
- Σύγχρονη Ψυχολογία στην Ελλάδα. Έρευνα και Εφαρμογές στους Τομείς της Υγείας, της Εκπαίδευσης και της Κλινικής Πράξης*, Εργασίες από το 4ο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο Ψυχολογίας που οργανώθηκε από τον ΣΕΨ και την ΕΛΨΕ υπό την αιγίδα της ΕΦΡΡΑ, επιμέλεια: Φ. Αναγνωστόπουλος, Α. Κοσμόγιαννη, Β. Μεσσίνη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
- Υγεία και Ελληνική Κοινωνία*, (Εμπειρική έρευνα), ΕΚΚΕ, Αθήνα 1998.

SUMMARY

*Vicky Ioannidi,
Health Education and Juvenile Delinquency.
Education and Promotion of Health
as a means of preventing juvenile delinquency.*

We think that if we are to talk about «the ability to predict» the social progress of an adolescent, when this progress is disturbed, we will do this through Education. We can attain the social integration of the individual by correlating theoretical and practical training, emotional stability and also financial and cultural integration. The more stable in contemporary social conditions is Education when trying to integrate an adolescent and shape his/her personality the better we are at predicting his/her future.

Specifically, in this article we are proposing the combination of Health Education and Promotion of Health with the aim of informing adolescents and sensitizing the social environment, particularly when dealing with issues concerning the mental health of adolescents. We think that Health Education and Promotion of Health can be the approach of a new point of view in education, both in the institutional and organizational sectors. Health Education and Promotion of Health can be a means of investigation and expression in the making of decisions and also in forming social perceptions.